

Haagwinde

kwartaalblad van de Algemene Vereniging voor Natuurbescherming voor 's-Gravenhage e.o.

1e jaargang | nr.

juli 2008

02

In dit nummer o.a.:

*Kijkduin heeft
kwaliteitsgroen
nodig*

*Zanderijvaarten
in de stad*

*Populieren plagen
plasdrasoever*

*Kritisch kijken
naar kapaanvraag*

Haagwinde is het kwartaalblad van de Algemene Vereniging voor Natuurbescherming in 's-Gravenhage en omgeving

Aan deze Haagwinde werkten mee:

*Frans Beekman
Jaap van Loenen
Dick Ooms
Klaas Pors
Frits Prillewitz
Aletta de Ruiter
Bas Steenks
Loes van Zee*

Eindredactie:

De Groene Vraagbaak

Tekeningen, foto's en idee vormgeving

*De Groene Vraagbaak
(tenzij anders vermeld)*

Druk en Lay-out:

Drukkerij Moretus

Oplage:

5.600 exemplaren

Adres AVN:

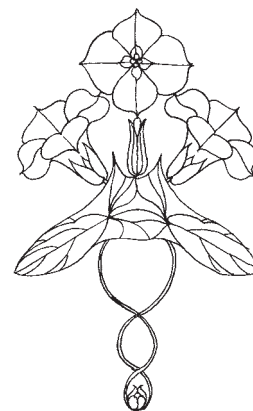
*Badhuisstraat 175
2584 HH Den Haag
T: 070 - 33 88 100
www.avn.nl
E: info@avn.nl*

Foto voorpagina:

Familie Meerkoet zoekt voedsel en bescherming tussen de waterlelies

Inhoudsopgave

- 3 *Van de voorzitter*
-
- 4 *Landgoedvisie Kijkduin: Het vervolg*
-
- 7 *Bijzondere bomen*
-
- 8 *Stadsnatuur vanaf de straat gezien: De Valkenboskade*
-
- 10 *Bosbeheer in de stad vraagt om schipperen*
-
- 12 *Stadhoudersplantsoen: Ecologie versus bomen*
-
- 13 *Argumenten bij een kapaanvraag*
-
- 15 *Strijd tegen esdoornplaag en bospest*
-
- 17 *Van de portefeuillehouders*
-
- 20 *Hondenschade Bosjes van Poot*
-
- 21 *Sprokkelnieuws*
-
- 22 *Bestuurszaken*
-
- 23 *Contactgegevens*
-

We gaan door

Is de nieuwe aanpak die de AVN dit jaar heeft ingezet succesvol? Er zijn duidelijke veranderingen in onze communicatie en uw reacties daarop. Gezien de vele extra contributie-bijdragen was de ontvangst van Haagwinde zeer positief. Ook de nieuwe website, nu nog in opbouw, begint er goed uit te zien en het aantal email-abonnees op de AVN-Nieuwsflitsen groeit gestaag. Ook de Dienst Stadsbeheer heeft de positieve kracht van deze communicatieve omwenteling ondersteund met een eenmalige financiële bijdrage van € 10.000,-. Uiteraard zijn we dankbaar voor al die extra steun.

Het andere deel van de vernieuwing is onze proactieve aanpak met betrekking tot het Masterplan Kijkduin van wethouder Norder. De AVN heeft in een vroeg stadium haar eigen visie op de ontwikkelingen in Kijkduin op papier gezet. Hiermee hopen we meer invloed op het beleid te kunnen uitoefenen. Onze visie 'Landgoed Kijkduin' is in brede kring opgemerkt en bijzonder goed gewaardeerd. Ook de lokale pers heeft er veel aandacht aan geschonken. In de consultatieronde hebben we ruimschoots overleg gevoerd met alle belanghebbenden en ook met de ambtenaren van de gemeente. Daarna was het wachten op de Nota van Uitgangspunten van de gemeente. Pas daaraan konden we afmeten of deze beleidsbeïnvloeding ook gewerkt had.

Uit de Nota van Uitgangspunten is te lezen dat de gemeente veel rekening heeft gehouden met de inbreng van de AVN en daar zijn we uiteraard verheugd over. Maar er zijn ook nog veel verschillen over de invulling van de integrale gebiedsontwikkeling die de gemeente ook zegt na te streven. In de Nota van Uitgangspunten ontbreekt het groenprogramma bijvoorbeeld.

Hoewel we tevreden kunnen zijn over onze nieuwe werkwijze en wat we daarmee bereikt hebben, prijzen we ons zelf nog niet rijk. De gemeente wil er toch 1000 woningen bouwen. En met de opbrengst van die woningen kan het groen pas opgeknapt worden. Het is een moeilijk dilemma dat B&W van Den Haag ons voorlegt: Veel woningen bouwen betekent dus veel investeren in het weinige groen dat er dan nog overschiet. De AVN schetst in haar visie dat investeren in een groot waardevol groengebied ten goede zal komen aan honderdduizenden mensen die de badplaats Kijkduin jaarlijks bezoeken. Om die reden is er maar op een paar plekken plaats voor bescheiden woningbouw.

De AVN heeft met de visie 'Landgoed Kijkduin' een eerste stap gezet. De volgende stap is om de gemeenteraad ontvankelijk te maken voor die visie. Als dat lukt mogen we de nieuwe aanpak pas echt succesvol noemen.

Frits Prillewitz ♦

Landgoedvisie Kijkduin: Het vervolg

De AVN heeft met de Landgoedvisie Kijkduin veel interesse gewekt voor een andere aanpak van het Masterplan Kijkduin. Waar de gemeente Den Haag uitgaat van een bouwprioriteit van 1000 woningen op plekken die makkelijk verkrijgbaar zijn, heeft de AVN eerst gekeken wat de draagkracht van het totale gebied is. De oprichting en realisatie van een ‘maatschappelijk en modern’ Landgoed van de 21e eeuw zien wij daarbij als onze bijdrage aan een duurzame gebiedsontwikkeling, die zowel de groene als de maatschappelijke doelstellingen borgt.

Door: Aletta de Ruiter

Kijkduin kent momenteel een enorme versnippering aan recreatie. Iedere functie heeft zijn eigen stukje grond: sport, volkstuinen, parkeren, wellness, scouting, kamperen, recreatiewoningen etc. Er tussendoor loopt een lint van infrastructuur: wandel- en fietspaden, maar ook wegen en inritten. En alles ligt afgerasterd tussen hekken. Zelfs de natuurgebieden in de duinen zijn opgedeeld in kavels van verschillende eigenaren. Die versnippering leidt tot verrommeling en zichtbare verloedering. De betrokken partijen bij de ontwikkeling van Kijkduin zijn het er over eens dat met het Masterplan Kijkduin een kans ligt om de badplaats in dat opzicht te verbeteren.

De andere plannen

Nadat op 20 mei de Nota van Uitgangspunten van de gemeente was gepresenteerd, brak er een hectische tijd aan. Naast het plan van de gemeente liggen er nu drie alternatieven, waarvan de Landgoedvisie van AVN er één is. Groen Links heeft een eigen visie gepresenteerd en de Werkgroep Masterplan Kijkduin had in 2007 al een visie gemaakt. Zij hebben die eind mei ingevuld met een stedenbouwkundig plan. Alle drie de alternatieven hebben gemeen dat ze uitgaan van een verbetering en versterking van de groene gebieden in Kijkduin. Zij steunen het voorstel om een bufferzone aan te leggen om de Westduinen te beschermen tegen te hoge recreatiedruk en zijn ook tegen woningen middenin het groengebied.

AVN heeft zich in haar visie gedistantieerd van een bouwopgaaf. Landgoed Kijkduin biedt mogelijkheden voor extra woningen, maar dat is niet toonaangevend in de visie.

Groen Links voelt zich als coalitie-partner gedrongen tot het volgen van de bouwopgaaf van 1000 woningen en situeert zowel een compacte woonwijk aan de binnenduintrand langs de Kijkduinsestraat als een compacte bouw in de badplaats zelf.

De Werkgroep Masterplan Kijkduin, die is samengesteld uit de bewonersorganisaties en is ingesteld door de commissie Loosduinen, liet het bij een maximale bouwbelasting van ca 500 woningen op plaatsen waar dat volgens hen wel mogelijk is.

De Nota van Uitgangspunten steekt daar schril tegen af. Alhoewel er gesproken wordt van een integrale aanpak voor het hele gebied, laat het bouwprogramma een enorme dwarslaesie in het landschap zien. Bouwen in de puinduinen, parallel op de kust, zorgt voor een onderbreking van de ecologische zone. De verbinding van kust naar achterland en Westlandse Zoom wordt daarmee geblokkeerd.

Natuurwaarde met addertje onder gras

Het verschil van de Nota van Uitgangspunten met de drie andere visies wordt nog meer duidelijk als je bedenkt dat de gemeente de investering in de natuur afhankelijk maakt van de hoeveelheid te bouwen woningen. Alleen aan een groot bouwprogramma wordt een forse natuurontwikkeling verbonden. Die natuur wordt vervolgens als visitekaartje voor het bouwprogramma gebruikt. “Wonen in de jonge duinen, Wonen in de natte duin-

vallei, Wonen in het binnenduinbos en Wonen in het tuinderslint”, zijn de wervende teksten die de “unieke woonmilieus” in Kijkduin aan de man moeten brengen. Er wordt echter niet gekeken naar de draagkracht van die nieuw te creëren natuur. Er ligt namelijk nog geen natte duinvallei op die plek. En een natte duinvallei, midden in een woonwijk, is niet meer dan een vijver met rietkragen. De kwaliteit van de natuur is immers afhankelijk van factoren als rust, ruimte en duisternis. Het is voorspelbaar dat hoogwaardige natuur en wonen niet met elkaar combineren.

En er zit nog een addertje onder het gras. Als je op de kaart kijkt, dan valt op dat er parallel aan de geplande woningen en de nieuwe natte duinvallei nog een rij sportvelden overblijft. Daar zou in de nabije toekomst, zonder landschappelijke ingrepen, nog makkelijk een extra bouwlocatie geprojecteerd kunnen worden. Op die manier kan de wethouder van Ruimtelijke Ordening Kijkduin nog eens op 500 extra woningen trakteren.

Groene hoofdstructuur is belangrijkste drager

De aanpak moet precies andersom vindt de AVN. Kijkduin ligt op het kruispunt van ecologische verbindingzones. De Stedelijke Groene Hoofdstructuur moet juist als uitgangspunt dienen om de kwaliteit in dit gebied te versterken. Het advies van de AVN is dat ook:

- Behoud en versterk de Stedelijke Groenstructuur en de landschappelijke, groene en ecologische kwaliteiten.
- Realiseer en versterk de Westlandse Zoom als recreatieve en ecologische verbinding tussen Midden-Delfland en de kust.

Sportterrein wordt ingeruild voor woningbouw

Om dat te bereiken stelt de AVN een bufferzone voor die de recreatiedruk op de omliggende Natura 2000-gebied Solleveld beperkt. Ockenburgh krijgt daarbij een verbeterde faciliterende functie als bufferend recreatiegebied. Het is belangrijk dat de capaciteit en belevingswaarde om te wandelen, fietsen en sporten in een groene omgeving hier uitgebreid wordt. Ook de kunstroute in het gebied vervult daarbij een representatieve rol. Het Hemels Gewelf heeft internationale bekendheid en trekt veel bezoekers uit de hele wereld naar Kijkduin.

Gebiedsmakelaar

De AVN gooit met recht het roer om. We zetten ons bij Kijkduin neer als gebiedsmakelaar. We “verkopen” ons gebiedsconcept Landgoed Kijkduin aan ieder die een rol kan spelen bij de realisatie. Want daar gaat het wel om.

Loes van Zee (portefeuillehouder Kijkduin), Hanneke Kloosterman (landschapsarchitecte) en Frits Prillewitz (voorzitter AVN) voeren op dit moment gesprekken met de politiek en andere betrokken/geïnteresseerde partijen om het draagvlak voor Landgoed Kijkduin te verbreden en te verdiepen. Want de AVN is er van overtuigd dat de realisatie van dit gebiedsconcept de kernkwaliteiten van het groengebied in Kijkduin versterkt. We vinden het belangrijk dat de kwaliteit van dit groengebied niet verloren gaat door het bouwen van woningen of een ondoordachte herontwikkeling. We vinden het belangrijk dat dit grote groengebied behouden blijft voor alle inwoners van Den Haag en de regio.

En... we zien grote kansen om Landgoed Kijkduin met een publiek/private samenwerking te realiseren. De reacties op de AVN-visie zijn talrijk en komen uit alle hoeken. Duurzame investeerders, culturele instellingen.

Tegelijkertijd blijven we in gesprek met de gemeente en proberen we ook langs die weg steun voor ons gebiedsconcept te krijgen. Zij zouden de publieke partner kunnen worden! ♦

Wandelen tussen de hekken in de Puinduin

foto's: Hanneke Kloosterman

De Ginkgo biloba

Een boom om ontzag voor te hebben

Een jaar of wat geleden zag ik hem voor het eerst. Nee, niet een Ginkgo, maar déze Ginkgo als straat boom op de Groot Hertoginnelaan ter vervanging van een iep, die ziek was geworden.

Bijzonder, omdat hij nogal afwijkt van wat we hier aan bomen gewend zijn. De bladeren zijn b.v. heel anders dan die van meer bekende bomen n.l. waaivormig met twee lobben (biloba).

Evenals de Metasequoia, die we vorig seizoen bespraken, komt deze boom uit China, groeit daar nog in het wild en wordt daar Ya Chio (eendenvoet) genoemd naar de vorm van het blad. Ook de naam "Japanse notenboom" wordt gebruikt, maar de boom heeft niets met noten te maken. Eigenlijk hoort de Ginkgo nergens bij en omdat hij zogenaamd naaktzadig is, wordt hij in onze boeken maar bij de coniferen behandeld.

Het lijkt mij maar het beste om gewoon de naam Ginkgo te gebruiken.

Ontzag?

Ja, erg indrukwekkend ziet het boompje er niet uit. Als we echter bedenken, dat de Ginkgo's er al heel lang zijn en dat ze de eerste bomen waren op aarde, dan ga je er anders tegenaan kijken.

Van meer dan een miljoen eeuwen geleden zijn fossielen gevonden, ook hier in Europa.

Ons boompje is daar dus een nakomeling van en dat heeft toch wel iets!

Ginkgo's zijn heel sterk, worden erg oud, kennen zover bekend geen ziekten en kunnen goed tegen lucht-

vervuiling. Ze overleven vrijwel alles. Daar was de enorme brand in Tokio als gevolg van een aardbeving in 1923. De tempels waaromheen Ginkgo's waren geplant bleven gespaard. Een Ginkgo overleefde zelfs de atoomboom op Hiroshima en staat er nog.

De boom zou eigenlijk veel vaker als straat/laanboom kunnen dienen, want hij is ook nog eens een 'licht-boom' dat wil zeggen, hij vormt geen dichte bladerkroon zoals bijvoorbeeld de iep, de Plataan of de Paardenkastanje, die vrijwel geen licht doorlaten.

En... er is nog meer

Een boom met zo'n lange geschiedenis wordt natuurlijk omgeven door allerlei mythen en sagen.

Deze bestonden voornamelijk in het oud Chinees, een taal die niet toegankelijk was voor westerse geïnteresseerden. Dit maakte de geheimzinnigheid bepaald niet minder. Inmiddels is daarvan echter veel achterhaald. Niet te min worden ook vandaag de dag de bladeren als medicijn verwerkt. Dat medicijn wordt in Duitsland en Frankrijk normaal voorgeschreven bij geheugenverlies, oorsuizingen en andere neurotische stoornissen.

Dus bij het ouder worden af en toe maar eens een blaadje knabbelen. Maar pas op, de smaak is erg bitter. Eigen ervaring.

Jaap van Loenen ♦

De Valkenboskade

Zo maar een vaart met wat struiken en bomen tussen de huizenrijen. Wat is daar nu over te vertellen? De Valkenboskade verwijst ons naar een interessante fase in de verstedelijking van westelijk Den Haag. En water in de stad is altijd een verrijking.

De Valkenboskade gezien vanaf de Thomsonlaan met links de hoek van de Cederstraat (1935). Dit gedeelte doorsneed de Dekkersduinen.

collectie F. Beekman

Door: Frans Beekman

De lezer(es) zal bekend zijn met de afwisseling van de hoger gelegen strandwallen en lager liggende venige strandvlakten waarop de stad Den Haag is gebouwd. Zo loopt de Laan van Meerdervoort op een strandwal van zo'n kilometer breed. Eertijds lagen hier tussen Zorgvliet en Meer en Bosch de Dekkersduinen.

Dat waren hobbelige binnenduinen of 'klingen', verdeeld in West, Middel en Oost Blok. Ten zuiden hiervan lag in de strandvlakte het Kleine Veentje, dat in de richting van Loosduinen steeds smaller werd.

Vanaf het begin van de 19de eeuw was men in de gemeente Loosduinen (die ten westen van de Beeklaan begon!) begonnen de binnenduinen af te graven en te veranderen in tuinbouwgrond. Met zanderijsloten, gegraven vanuit de Loosduinsevaart, werd het gebied ten noorden van Oud Eikenduinen ontgonnen. De oude naam Mient bleef bewaard voor dit gebied.

De Loosduinsevaart zelf was al in het begin van de 17de eeuw gegraven om Den Haag een vaarverbinding te geven met het Westland dat zuivel en groente voor de stad produceerde. Grote delen van de Dekkersduinen met aangrenzende boerderijen als Kranenburg en Hanenburg kwamen na 1832 in handen van de latere koning Willem II. Ook kocht hij de buitenplaats Valkenbosch, waar al in de 18de eeuw afzanding had plaatsgevonden. De kroonprins compenseerde hiermee zijn verlies aan domeinen in België. Het afzanden of afgeesten was zeer winstgevend. De groeiende stad had veel zand nodig als bouwgrond, zoals in de Schilderswijk, en ook voor de aanleg van straten en spoorlijnen. De afgegraven binnenduinen waren vervolgens geschikt als tuinbouwgrond.

In 1842 wordt het besluit genomen een afzanderijvaart te graven vanaf de Loosduinsevaart naar de Dekkersduinen. Er wordt gebruik gemaakt van bestaande sloten. Voorbij de latere Laan van Meerdervoort graaft men deze vaart door het

Middel Blok van de Dekkersduinen. De straten naast die vaart heten sindsdien Valkenboskade. Vijf jaar later in 1847 krijgt de afzanderijvaart er een nieuwe functie bij. Op initiatief van de koning wordt de Valkenboskade doorgetrokken naar de Beek om de steeds droger geworden Segbroekpolder met water uit de Loosduinse vaart te voorzien. Bij de boerderij Hanenburg wordt daarvoor een stoomgemaal gebouwd.

Met deze kennis kijken we nu naar de oude prentbriefkaarten. De foto uit ca. 1950 is genomen van de Loosduinseweg in noordelijke richting. De Valkenboskade van zeven meter breed ligt er keurig bij; de wandelaars genieten van een zonnige dag, auto's zijn er nog niet. De schoorsteen in de verte is van een broodbakkerij. Dit gedeelte van de Valkenboskade is gegraven in de weilanden van de vroegere strandvlakte. Bij de Mient gaat de Valkenboskade tot de Laan van Meerdervoort door het eerder vermelde tuinbouwgebied. De Valkenboskade vormde in de Eerste Wereldoorlog de grens tussen de huizen en de open ruimte in de richting van Loosduinen.

De prentbriefkaart uit 1935 laat een ander deel van de Valkenboskade zien. We kijken vanaf de Thomsonlaan in de richting van de Laan van Meerdervoort. De kade vertoont hier bochten en is ook wat dieper gelegen. Dit deel werd vlak voor het midden van de 19de eeuw door de Dekkersduinen gegraven en dat is nog steeds te zien. Ook hier veel publiek op straat en geen auto's. Het stadsdeel voorbij de Hanenburgweg werd in 1943 tijdens de Tweede Wereldoorlog in verband met de aanleg van de tankgracht

afgebroken, evenals het eerder genoemde gemaal. Momenteel heeft de Valkenboskade opnieuw een andere functie. Op gezette tijden wordt er koelwater van het Energiebedrijf vanuit het Verversingskanaal doorgespoeld naar de Loosduinsevaart. Er staan zelfs waarschuwingsborden voor de sterke stroming.

En de natuur? Langs de Valkenboskade staan mooie bomen. Dit voorjaar geurde er een balsempopulier sterker dan de verkeersstank. Een aantal treurwilgen en forse meidoorns verlevendigen het beeld. De grataluds mogen worden gebruikt als hondenuitlaatplek en dat verminderde de hondenpoep op de stoep van de omliggende straten. Vossen gebruiken de groenstroken langs de Valkenboskade als verbindingsweg tussen de duinen en het Zuiderpark. ♦

De Valkenboskade gezien vanaf de Loosduinseweg (ca. 1950).

collectie F. Beekman

Bosbeheer in de stad vraagt om schipperen

In het begin van het jaar rommelde het weer eens in het Haagse Bos. Grote machines reden tussen de bomen af en aan. De grond werd kaal getrokken. Dan ben je als burger al gauw op je qui vive. Wat is er gaande met het beheer van het Haagse Bos?

Natuurlijke processen krijgen in het bos een kans. Dood hout mag blijven liggen.

Door: Aletta de Ruiter

Peter van Osch is de man waar iedereen met vragen over het bos terecht kan. Al 26 jaar lang voert hij de beheer-scepter over de sectie Westvoorden van Staatsbosbeheer waaronder ook het Haagse Bos valt. “Beheer van bos in de stad vraagt om speciale deskundigheid. Je moet altijd rekening houden met externe factoren die puur stedelijk zijn en niets met bosbeheer te maken hebben”, is zijn eerste uitleg. “In het perceel

langs de Laan van Nieuw Oost-Indië moesten we om redenen van sociale veiligheid meer transparantie in het bos brengen. Helaas is het af en toe noodzakelijk om negatieve signalen uit de maatschappij serieus te nemen”. Toch vond SBB het, vanuit het oogpunt van bosbeheer, niet erg om hier eens schoon schip te maken. De onderbegroeiing bestond in dit perceel voornamelijk uit opschot van esdoorns. “Een exoot die nogal dominant is en die we dus graag onder controle houden”, legt Peter uit. “Jonge esdoorns groeien makkelijk en verhinderen de groei van inheemse soorten. In een esdoornbos ontstaat door het afgevalen blad een viltlaag op de bodem, die afsluitend werkt waardoor de stinzeplanten en bodemflora geen kansen krijgen. We hebben dus niet alleen het opschot verwijderd, maar ook de strooisellaag. Nu is het afwachten wat er spontaan opkomt”. Hij hoopt op een diversiteit aan kruiden en verjonging van de heesters. Maar tot op heden grijpt hier alleen de braam om zich heen. Bosbeheer is vaak een kwestie van afwachten en reageren op wat de natuur zelf regelt.

Oud bos van de kust

Het Haagse Bos is oorspronkelijk een oud binnenduinbos, duizend jaar geleden ontstaan op en naast het oude kalkarme zand van de strandwallen. Door de eeuwen heen geëxploiteerd voor jacht en houtwinning. Dat kustbos liep in de Middeleeuwen door tot Leiden en Haarlem, maar ook nog richting Honselersdijk. Het bos gaf de eerste graven van Holland de mogelijkheid voor vestiging van hun hof. Voedsel en brandhout waren hier binnen handbereik.

Het Haagse Bos is een van de laatste stukjes die zijn overgebleven van dat kustbos. Dat wil echter niet zeggen dat de bomen die hier nu staan ook van oude origine zijn. In de loop van de geschiedenis is het bos vele malen bedreigd geweest. Door exploitatie, stormen en oorlogen zijn bomen gevallen en weggehaald. De mens plantte steeds weer aan. En dat gebeurt tot op de dag van vandaag.

Het bos heeft verschillende functie's. Allereerst is het er als stadspark voor de recreatie. Met dezelfde prioriteit is het van ecologische betekenis. De natuur in de stad is onmisbaar en het Haagse Bos heeft een belangrijke functie als ecologische verbindingzone. Maar Staatsbosbeheer houdt zich ook bezig met exploitatie van bos voor de houtproductie. Niet dat er hele percelen worden gekapt, maar bij dunning zijn de stammen voor de houtzagerij. Het bos dat na de kaalslag van de Tweede Wereldoorlog is aangeplant, heeft nu het volwassen stadium bereikt. Daar worden binnenkort stammen uitgehaald. "Zestig procent van het huidige bos heeft dezelfde leeftijd en dat is betrekkelijk saai", licht de beheerder toe. "Zo'n dunning brengt meer licht op de bodem waarmee jonge bomen en struiken als hulst, kardinaalsmuts, vogelkers, vlier, lijsterbes en Spaanse aak hun voordeel doen. Dat belooft voor de toekomst meer diversiteit in soort en leeftijdsopbouw".

Verandering in het beheer

Daarmee schuift het beheer steeds meer richting geïntegreerd beheer. Een samenstel van beheeractiviteiten die allemaal ten dienste staan van een gevari-

eerd stadspark. De laatste decennia is het Haagse Bos dan ook langzaam aan het veranderen van park naar bos. "Driëntwintig jaar geleden zijn we begonnen om kleine gedeeltes aan de natuur over te laten. De strook rond de Pansloot kwam daar als eerste voor in aanmerking. Het is een natte plek waar de grond erg slap is. De bomen die er omvallen mogen blijven liggen, zolang ze geen gevaar vormen. Nu gaan we ook stroken aan weerskanten van dat perceel aan hun lot overlaten. Die zijn droger en zullen een andere vegetatie opleveren". Natuurlijk bos trekt ook meer dieren aan. Rond de Pansloot broedt bijvoorbeeld de buizerd en af en toe worden reeën in het bos gesignaleerd, die via de groene corridor uit de duinen komen. Die ruige bospercelen worden door de bezoekers gewaardeerd, blijkt uit de enquête die SBB met enige regelmaat houdt. Ze zijn ontoegankelijk, maar hebben vanaf het pad meer belevingswaarde. Die waardering is het grootst bij jonge bezoekers tot 40 jaar. Veel oudere mensen houden meer van netjes en aangeharkt, zoals het vroeger was. De jeugd vindt zijn vertier het liefst in het Robin Hood speelbos, de meest avontuurlijke speelplek van heel Den Haag. ♦

Robin Hood speelbos

“Zo’n dunning brengt meer licht op de bodem waarmee jonge bomen en struiken hun voordeel doen”

Stadhoudersplantsoen: Ecologie versus bomen

De ecologische zone van de Haagse Beek wordt binnenkort doorgetrokken naar het Stadhoudersplantsoen. Daarmee wordt een nieuwe schakel in de natuurlijke verbinding tussen de Oost- en Westduinen gerealiseerd. Maar dan moeten wel enkele grote bomen het veld ruimen.

Is dat nou echt nodig?

Door: Aletta de Ruiter

Met het doortrekken van de ecologische zone gaat een oude wens van de AVN in vervulling. Reeds in 1996 schreef Jos Lampert voor de AVN de nota “Ecologische verbindingzones, Ja natuurlijk”. Daarmee liep de natuurbeschermingsorganisatie voorop in de filosofie dat natuur in de stad meer ruimte moet krijgen. Dieren hebben behoefte aan trekroutes om zich te verplaatsen. En plekken om te schuilen, te rusten en te nestelen. De beste manier om die trekroutes te realiseren is de aanleg van natuurvriendelijke oevers en ruige stadslandschappen.

Dat is het tegenovergestelde van de keurig aangelegde plantsoenen, waar gazons elke week gemaaid worden en veel uitheemse bomen en struiken in perken staan te pronken.

Het Stadhoudersplantsoen is na de oorlog door stedenbouwkundige Dudok ontworpen aan weerszijden van de Haagse Beek. Het plantsoen is inmiddels over zijn beste periode heen. Het struweel maakt op

veel plekken een versleten indruk en wordt geteisterd door zwerfvuul en hondenpoep. In de aanloop naar de herinrichting investeert de groenbeheerder niet meer in groot onderhoud. Op de tekentafel liggen plannen voor plasdras-oevers en rietkragen aan de stadszijde van de beek.

Consequentie voor die herinrichting is, dat er op de oever ruimte moet worden gemaakt. De grote bomen die er nu staan passen niet in de ecologische oever. Dat is geen esthetische overweging, maar een fysiologische voorwaarde. Plasdrasoevers gedijen alleen bij licht, lucht en een niet te zure bodem. De schaduw van de bomen zou zorgen voor lichtconcurrentie, de bladval voor verzuring van de moerasflora.

Dit gegeven zorgt voor een flink meningsverschil binnen de AVN. Bomen zijn heilig, zeker als ze oud en gezond zijn. De twee Italiaanse populieren aan het begin van het plantsoen vertegenwoordigen een grote groenwaarde. Juist deze boomsoort herbergt veel natuur. De opgaande takkenstructuur geeft huisvesting aan vogels, insecten en vleermuizen terwijl de bladeren fijnstof uit de lucht filteren en zuurstof produceren. De bomen zijn beeldbepalend in hun omgeving en vormen een groene buffer tussen de woningen en het drukke verkeer van de Kennedylaan.

Anderzijds hebben populieren niet het eeuwige leven. De toekomstverwachting is niet meer dan hooguit nog 15 gezonde jaren. Dan zijn ze aan het eind van hun vitaliteit en zullen ze alsnog gekapt worden. De balans van deze afwegingen bepaalt straks of de bomen mogen blijven of nu al het veld moeten ruimen. De AVN heeft de voorkeur voorlopig voor behoud van de bomen uitgesproken. Maar het laatste woord hierover lijkt nog niet te zijn gezegd. ♦

Argumenten bij een kapaanvraag

De aanvraag voor een kapvergunning is – als het goed is – gebaseerd op een logisch of steekhoudend argument. Soms zijn er meerdere argumenten aan de orde. En de argumenten kunnen van heel uiteenlopende aard zijn; bijvoorbeeld ziekte van een boom, overlast door schaduw, bomen staan te dicht op elkaar, aanleg van wegen of Randstadrail, herinrichting of nieuwbouw, boom veroorzaakt schade aan bebouwing of riolering, boom levert risico enz.

Door: Bas Steenks

Een bepaalde motivatie zal niet in iedere situatie hetzelfde gewicht in de schaal leggen. Als b.v. iemand een nieuwe inrit voor zijn bedrijf wil aanleggen en er staat juist op die plek een boom van zo'n 15 jaar oud, dan zal de afweging anders zijn dan wanneer deze boom 100 jaar zou zijn. Ook zijn bepaalde motivaties erg persoonlijk en dus subjectief. Zo kan het zijn dat een bepaalde boom voor iemand overlast veroorzaakt door b.v. schaduwwerking en/of uitzichtbelemmering, terwijl dezelfde boom voor de burens een genot is in verband met groen, vogels koelt enz. Kortom iedere situatie van een kapaanvraag is verschillend.

Aanvragen voor kapvergunningen zorgen regelmatig voor discussie, onenigheid, ruzie en kunnen zelfs aanleiding zijn tot rechtszaken. Mensen die het tv-programma "De rijdende rechter" kennen, weten dat veel afleveringen over bomen gaan. Maar vaak kan ook in overleg een voor alle partijen bevredigende oplossing worden gevonden. Het maakt hierbij in feite niet uit of het om particuliere bomen gaat, of om bomen van overheid of andere instellingen.

De boomdeskundige van de AVN houdt de publicaties voor kapaanvragen in de gaten. Hieronder publiceren we enkele spraakmakende zaken:

Groen van Prinstererlaan

De AVN heeft eind 2007 bezwaar had gemaakt tegen de kapaanvraag voor acht iepen aan de Groen van Prinstererlaan. Deze moesten worden gerooid in verband met sloop van het voormalig Mondriaanschoolgebouw en de geplande nieuwbouw. De noodzaak van kap was in dit geval volstrekt onduidelijk en de aanvraag voor deze acht bomen is dan ook ingetrokken.

Eiberplein

Een – ogenschijnlijk – gezonde populier op het Eiberplein bleek later toch enig risico op te leveren. De stam was gecontroleerd met speciale apparatuur om inwendige gebreken (rotting) in het hout te signaleren. Uit deze zogenaamde standvastheidscontrole bleek dat de stam inwendig verzwakt was. In zo'n situatie kiest de groenbeheerder al snel voor rooien van de boom, omdat de gemeente heel beducht is voor aansprakelijkheidstelling in geval zo'n boom schade zou veroorzaken. In deze situatie is de motivatie en afweging duidelijk.

Van Maerlantlaan

In oktober vorig jaar werd een kapaanvraag gepubliceerd voor 30 bomen aan de van Maerlantlaan in Moerwijk. Het betreft hier de herinrichting van een plantsoen met speelvoorzieningen, waarbij 30 van de

Groen van Prinstererlaan

Populieren aan het Ilsyplantsoen in Ypenburg

foto's: Bas Steenks

54 bomen moeten worden gekapt. Bovendien zou het grootste deel van de heesterbeplanting worden verwijderd. Dit laatste vindt men nodig om meer zicht op de locatie te krijgen. De laatste tijd bleek hier namelijk overlast van jeugd. Voor het rooien van de bomen zijn verschillende argumenten gehanteerd. Van een aantal bomen zou de vitaliteit onvoldoende zijn, sommige bomen staan te dicht op elkaar en enkele bomen passen niet in het nieuwe ontwerp. Er was een herplant van vier bomen in het plan opgenomen. Al met al is de AVN van mening dat in het nieuwe ontwerp te weinig groen overblijft en heeft daarom een zienswijze ingediend. Met de AVN zijn er verschillende bewonersgroepen die dat ook zo ervaren. Sommige bewoners vinden ook dat de geplande speelvoorzieningen te grootschalig zijn voor de locatie. Uiteindelijk heeft de AVN in overleg met de groenbeheerder en een aantal bewoners afspraken gemaakt over een aangepast ontwerp, dat in grote lijnen het volgende omvat:

- er worden 26 in plaats van 30 bomen gekapt
- er worden 10 in plaats van 4 bomen herplant en wel van een zware kwaliteit
- er worden bovendien 3 te kappen bomen verplant; dus behouden
- van de groep bijzondere laurierkersen worden minimaal 3 exemplaren gehandhaafd

Deze groenaanpassingen vormen voor de AVN een duidelijke verbetering van het oorspronkelijke ontwerp.

Ilsyplantsoen

Op het plein voor het voormalige vliegveldgebouw in Ypenburg staan 29 grote bomen. In april 2008 verscheen een kapaanvraag voor 18 exemplaren ten behoeve van

de aanleg van een helikopterlandingsplaats. De kapaanvraag bleek te vroeg te zijn ingediend omdat de aanvrager Helinet nog niet over de vereiste vestigingsvergunningen voor zijn bedrijf op deze plek beschikte. Desondanks heeft de AVN een zienswijze ingediend. De aanvraag was zeer onduidelijk en bevatte allerlei fouten. Zo was een kastanje voor een beuk aangezien en kon er niet bepaald worden om welke exemplaren het precies ging. Op het oog zijn het allemaal gezonde bomen die als enige volwassen bomen in een kaal industriegebiedje staan. De AVN acht het ook vanuit dat oogpunt zeer ongewenst dat hier gekapt zou moeten worden. We houden het in de gaten.

Wijndaelerplantsoen

Voor de bouw van een serviceflat in het Wijndaelerplantsoen is een kapvergunning voor 297 bomen verleend. De AVN deed onderzoek naar de kwaliteit van de bomen en ontdekte dat het hier om een bijzondere bosvegetatie gaat van duineikenstoven. Allemaal meer dan 100 jaar oud en overblijfsel van de eikenhakhoutcultuur. Historisch erfgoed zou later blijken. Naar aanleiding van het artikel in de vorige Haagwinde ontstond flinke commotie onder voor- en tegenstanders van de kap. Wethouder Norder kwam kijken en liet zich voorlichten. Hoe de schade te beperken? Ook de projectontwikkelaar is van goede wil en deed suggesties om de bouwlocatie aan te passen. Er liggen nu drie aanpassingsvoorstellen. Het bouwkegel is iets verkleind en verschoven, waarbij ook het aantal woningen is verminderd. We tellen nu nog 240 te kappen bomen. Mag je dan spreken van winst of verlies voor de natuur? De onderhandelingen zijn nog niet afgesloten. ♦

Strijd tegen esdoornplaag en bospest

Elke woensdagochtend en om de veertien dagen op zaterdag verzamelt de groengroep om negen uur in Ockenburg. Koffie zetten, gereedschap halen en op pad. AVN-vrijwilligers in het groen van de Westduinen. In de strijd tegen esdoornplaag, bramen en bospest.

Door: Aletta de Ruiter

Als ik aankom op het groepsterrein van Solleveld is het even zoeken. Achterin het terrein kom ik verscholen tussen de duineikjes een paar fietsen en tassen tegen. Verderop zie ik mensen scharrelen. De drukte van de Monsterseweg ligt honderd meter achter me, maar hier is het stil. Natuurlijk stil wel te verstaan. Het decor bestaat uit duinweides en struweelbosjes en daaruit klinken uitsluitend vogelgeluiden. Merels, nachtegalen, mezen en roodborsten zingen volcontinue, af en toe onderbroken door de roep van een koekoek of een groene specht. Soms kampeert hier in het weekend de scouting, maar door de week is het verboden toegang en stil.

De groenwerkgroep van de AVN mag hier een handje toesteken in het beheer. Evenals op Ockenrode, de Van Leijdenhof en het Hyacintebos. Hun voornaamste taak is het verwijderen van woekerende exoten als Amerikaanse vogelkers en esdoornopslag. Ook bramen willen nogal eens gaan overheersen en dan blijft er weinig over van de stinzefflora. "Het Hyacintebos zou in het voorjaar veel minder blauw zijn als wij er niet regelmatig met de snoeischaar doorheen zouden gaan om de bramen te kortwieken", vertelt Marti Terpstra, sinds jaar en dag coördinator van de groep. Ze heeft regelmatig contact met de beheerders van de terreinen om te horen welk werk gewenst is.

"We worden aangestuurd door de boswachters. Op Solleveld die van het Duinwaterbedrijf, in het Hyacintebos en de Van Leijdenhof die van Zuid-Hollands Landschap. Alleen Landgoed Ockenrode is van een verzekeringsmaatschappij en daar kijken we zelf wat er gedaan moet worden".

Koffiepauze in Ockenrode

Met een hiepje wordt de esdoorn geringd

Gezonde verslaving

De groenwerkgroep van de AVN bestaat sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw. Een kleine groep trouwe vrijwilligers die wekelijks, weer of geen weer, hun werk doen.

Vandaag tel ik zeven mensen, op zaterdag zijn het er vijftien. Ze doen het voor de ontspanning. De omgeving geeft rust en ruimte, het werk lichamelijke beweging en de groep gezelligheid. "We zijn wel heel saamhorig hoor, je treft hier toch wel gelijkgestemden", laat Marti weten. Ze zien het als een gezond soort verslaving, als ze een keer overslaan voelt het als een gemis. De vrouwen kletsen wat af tijdens het werken, de mannen gaan stiller hun gang. Om tien uur is er koffie, om twaalf uur stoppen ze.

Ze worden erg gewaardeerd door de beheerders. En de groep wordt goed verzorgd. "We hebben een prima samenwerkingsverband met de gebiedseigenaren. We krijgen werkschoenen, instructie en een verzekering van Zuid-Hollands Landschap, gereedschap van de gemeente Den Haag en een passe partout van de DZH. Zelfs onze koffie kunnen we declareren. Regelmatig geven de boswachters een rondleiding. "Zo zijn we ook al in de watertoren geweest. Dat zijn toch plekken waar je normaal nooit komt."

Exoten te lijf

Vandaag gaan we de Amerikaanse vogelkers te lijf. Het zijn woekeraars die de inheemse struiksoorten beconcurreren. Op dit terrein hoort hulst, lijsterbes, kardinaalsmuts en eenstijlige meidoorn te staan, maar die krijgen geen kans als de Amerikaanse vogelkers doorgroeit. De exoten zijn het vorig seizoen geringd, dat wil zeggen op enkelhoogte van hun bast ontdaan.

De bedoeling is dat ze dan langzaam afsterven, maar de sapstroom zoekt via de stobbe toch een uitweg en nu zijn ze dit jaar onder de ring aan de voet extra uitgelopen. Dat moet worden weggehaald. De kruin sterft in de loop van het jaar vanzelf af omdat de struik zijn afvoersapstroom niet meer aan de wortels kwijt kan. Om die reden bloeien de geringde struiken nu extra intensief. "Noodbloei", weten de groenwerkers. De suikers die anders naar de wortels gaan, hopen zich nu in de bloeiwijze op en geven extra vruchtzetting. Om dat tegen te gaan knipt de groep ook alle bloesem af. "Anders zaait die struik zichzelf massaal uit en staat het volgend jaar weer vol. Ze noemen het niet voor niets bospest".

Niet lekker genoeg

"We hebben nog andere collega's in het beheer, maar die doen het hier niet goed genoeg", Marti doelt op de schapen die de DZH heeft ingezet om via begrazing van het ongewenste jonge opschot af te komen. "Het zijn kieskeurige beesten, ze laten de Amerikaanse vogelkers links liggen. Die is kennelijk te bitter. Ze lusten liever salomonszegel". En inderdaad zien we overal in het rond afgeknabbelde bladen van deze stinzeplant staan. De werkgroep vindt het niet erg. Ze hanteren vol ijver hun gereedschap: hiepjep, zaag, snoeischaar en schop. Het hoort allemaal bij het edele handwerk van de vrijwillige bosbeheerder.

De groenwerkgroep heeft beperkt plaats voor nieuwe leden. Heeft u interesse, neem dan contact op met Marti Terpstra, tel: 070-323.47.35 ♦

Actualiteiten van de portefeuillehouders

In de vorige Haagwinde hebben we op deze plaats veel aandacht besteed aan de Haagse Structuurvisie en zijn uitwerkingsgebieden. Daarbij constateerden we forse impact op de groene ruimte aan de stadsranden bij Kijkduin, Erasmusveld en Vlietzone. Deze keer zetten we de spotlight op enkele van de vele andere ontwikkelingen waar onze portefeuillehouders bij zijn betrokken. Over de ontwikkelingen rond Kijkduin vindt u elders in deze Haagwinde een apart artikel. In verband met de beschikbare ruimte kunnen we hier slechts het “topje van de ijsberg” laten zien. Wie meer wil weten, verwijzen we graag naar onze website: www.avn.nl. Die wordt nog steeds uitgebreid. Vindt u op de site niet wat u zoekt, of denkt u dat er iets speelt wat misschien aan onze aandacht is ontsnapt – we weten zeker niet alles! - neem dan graag contact op met een van de portefeuillehouders of met ondergetekende. Elders in de Haagwinde treft u e-mail adressen en telefoonnummers.

Door: Dick Ooms, coördinator RO

Hubertustunnel

Mede op aandringen van de AVN is er jaren geleden besloten om de tunnel onder het Hubertusduin ondergronds aan te leggen in plaats van – technisch veel eenvoudiger en goedkoper – een grote sleuf te graven in het duin. Die laatste methode zou rampzalig zijn geweest voor de kwetsbare natuur van het Hubertusduin. Maar het blijft rond de tunnelmond aan beide zijden een ingrijpende operatie. De AVN neemt, samen met onze groene zusterverenigingen KNNV en IVN, deel aan de begeleidingscommissie waar de impact op de natuur en het herinrichten van het terrein na de aanleg van de tunnel wordt besproken. Een discussiepunt was nog de herinrichting van het bouwterrein aan de zijde van de Landscheidingsweg. In 2007 kreeg de AVN het concept inrichtingsplan van de gemeente onder ogen en daar waren we niet gelukkig mee. We tekenden bezwaar aan tegen het “op de schop nemen” van het gehele terrein tussen het TNO complex en de Noordelijke Randweg. Daar bevindt zich nu een aardig gevarieerd duinbosterreintje, dat een goed visuele afscherming vormt van de TNO gebouwen, en ook de Noordelijke Randweg afschermt. Er was gelukkig nog veel van over, want de aannemer is hier zorgvuldig te werk gegaan. Volgens het concept inrichtingplan zou de bestaande natuur plaats moeten maken voor nieuw aangelegde natuur, met de kenmerken van “schrone droge binnendingraslanden”. Daarmee zou de natuur hier weer helemaal opnieuw moeten beginnen en zou de visuele afscherming verdwijnen.

Erasmuszone:

Voor de aanleg van een ecologische oever moeten het wandelpad en de bomen verdwijnen

Gelukkig is er naar onze bezwaren geluisterd en medio mei lag er een aangepast plan, wat we uitgebreid hebben besproken en waar nu overeenstemming over is. Hierbij ontstaat een aantrekkelijk duinlandschap bij deze entree van Den Haag, waarbij de bestaande boomgroepen blijven gehandhaafd.

Erasmuszone

Deze stedelijke ecologische verbindingzone ligt langs de Erasmusweg en speelde ook een belangrijke rol bij de inrichting van het Erasmusveld. Inzet was daarbij de zone zoveel mogelijk af te schermen van

de nieuwbouw, d.m.v. bestaande volkstuincomplexen. De plannen tot herinrichting en versterking van deze ecologische verbindingzone speelden al veel langer en zijn ook al voor een deel uitgevoerd, maar er moet nog veel gebeuren. De aanpassing vereist soms forse ingrepen, zo bleek vorig jaar. De gemeente publiceerde toen een voorgenomen kapvergunning voor 79 bomen in de zone. Dat was nodig om een wandelpad te kunnen verplaatsen, zodat er ruimte ontstaat voor een brede groenstrook als ecologische zone, met moerasoevers. We hebben daar toen bedenkingen tegen gemaakt omdat de ingreep wel erg fors leek en we die goed wilden bestuderen. We hebben daarna overleg gevoerd met de groenbeheerder van het stadsdeel. Het hele plan liep vervolgens vertraging op door geconstateerde bodemverontreiniging. Recentelijk kwam de gemeente met een nieuw plan, waarin bepaalde aanpassingen waren gedaan naar aanleiding van ons commentaar. Daardoor konden een aantal bomen in de brede groenstrook worden gespaard. We hebben daarna nog voorgesteld moeraszones te verschuiven, waardoor uiteindelijk in de brede ecologische zone alle bomen gespaard blijven. Voor het nieuwe wandelpad moet nog steeds een flink aantal bomen sneuvelen, maar dat zal in het werk zo veel mogelijk worden beperkt. Ook zullen er veel bomen worden herplant. Een mooi succes voor onze bomencoördinator Bas Steenks.

Verhulstplein

Rond het Verhulstplein, langs de President Kennedylaan nabij de Houtrustbrug, zullen oude kantoorgebouwen worden gesloopt waardoor er ruimte komt voor woningbouw.

Volgens de plannen zullen er twee reusachtige woontorens verrijzen, die hoog boven de omgeving uit zullen steken. De AVN heeft dit plan gevolgd, omdat er ook groene kansen liggen. Het Verhulstplein ligt immers precies ter plaatse van een knelpunt in de stedelijke ecologische hoofdstructuur. De ecologische verbindingzone Haagse Beek wordt hier onderbroken, en daarmee ook de mogelijke koppeling tussen Oost- en Westduinen. Als onderdeel van de plannen met het Verhulstplein zou er een groenstrook langs de President Kennedylan kunnen ontstaan, vóór de nieuwbouw. Zulke hoge torenflats vlak naast het groen is natuurlijk niet gunstig voor de ecologische waarden (wind, schaduw). Maar een nog veel grotere belemmering vormt het aanwezige benzinstation, dat een blokade vormt voor de nieuwe ecologische verbinding. We hebben nog niet de toezegging dat dit benzinstation zal verdwijnen, en dat is natuurlijk wel een harde voorwaarde om van deze groenstrook een echte ecologische koppeling te maken, in plaats van een groen voortuintje van de hoogbouw. De plannen worden binnenkort besproken in de gemeenteraad, en we zullen ervoor zorgen dat onze visie bij de raadsleden bekend is. Het Verhulstplein maakt onderdeel uit van de Internationale Zone, een van de uitwerkingsgebieden van de Structuurvisie. De plannen daarmee beginnen duidelijk te worden, en ook hier is heel wat waardevol groen in het geding. Maar er liggen ook mooie kansen, zoals het verbinden van de Scheveningse Bosjes. Meer over de Internationale Zone in de volgende Haagwinde.

Amonsvlakte

Trouwe lezers van Ratelaar hebben dit onderwerp de afgelopen jaren regelmatig zien langskomen; de discussie over de toekomst van dit duinbos-terreintje speelt al zo'n 15 jaar. In de vorige Haagwinde las u onder de kop "Adieu Amonsvlakte" over de afloop van onze jarenlange strijd. Na de uitspraak van de Raad van State hebben we ons moeten neerleggen bij de annexatie door de plaatselijke golfclub en de aanleg van twee golflinks. Dat betekent natuurlijk niet dat we ons niet meer met het gebied bezig houden. Juist nu is het belangrijk om de plannen scherp te blijven volgen en onze invloed te gebruiken om het zo ecologisch mogelijk te laten uitvoeren. Ook willen we dat het gebied zo veel mogelijk toegankelijk blijft voor omwonenden en natuurliefhebbers. We blijven nauw betrokken bij de nog te nemen procedurele stappen: de bouw- en aanlegvergunning en de kapvergunning. Vooral de aanvraag kapvergunning heeft een storm van protest in Wassenaar ontketend. De AVN was betrokken bij de acties in de media zoals het programma Landroof, dat een uitzending aan de Amonsvlakte heeft besteed naar aanleiding van de kapaanvraag. De AVN heeft bezwaar aangetekend bij beide aanvraagprocedures omdat er naar onze mening eerst ontheffing moet worden verleend door het ministerie van LNV inzake bepalingen Flora- en faunawet. Dat kan immers nog van invloed zijn op het ontwerp. Recentelijk hebben we hierover ingesproken bij een hoorzitting over de aanlegvergunning bij de gemeente Wassenaar. Een beslissing door Wassenaar wordt binnenkort verwacht, daarna komt de kapvergunning aan de beurt. Zoals voor de meeste onderwerpen geldt: wordt vervolgd! ♦

De paardencirkels kennen een grote dynamiek en bieden een habitat voor de zandhagedis

Resultaten onderzoek Bosjes van Poot

In de vorige Haagwinde signaleerde de AVN negatieve effecten van honden-uitwerpselen in natuurterreinen. Inmiddels is er onderzoek gedaan naar die effecten in de Bosjes van Poot. Hieronder een beknopte uitslag.

De gemeente Den Haag heeft vier onderzoeken laten uitvoeren in de Bosjes van Poot.

1. Een hydrologisch onderzoek naar de kwaliteit van het grondwater
2. Onderzoek naar de broedvogelstand
3. Onderzoek naar de vegetatie-ontwikkeling
4. Onderzoek bezoekers en honden

Hydrologie

De Bosjes van Poot hebben een eigen hydrologisch systeem. In het ondiepe grondwaterpakket is weinig tot geen beïnvloeding vanuit het Westduinpark noch van andere invloeden. Dat komt omdat het grondwater vanuit het midden van het park afstroomt naar de buitenranden. De grondwaterkwaliteit in de Bosjes van Poot wijkt sterk af van het referentiegebied Solleveld waar geen honden worden uitgelaten. Voor stikstof (N) wordt 10 tot 1000 maal de referentiewaarde gemeten. De draagkracht van een binnenduinrandbos wordt geschat op 20 kg stikstof per hectare per jaar. Dat komt naar schatting overeen met de dagelijkse ontlasting van acht honden. De Bosjes van Poot worden gemiddeld door 900 honden per dag bezocht. Deze bodemverrijking door stikstof verhindert de ontwikkeling van natuurlijke duinvegetatie van het voedselarme en kalkrijke milieu dat in deze duinen thuishoort.

Broedvogelstand

Bij het broedvogelonderzoek zijn de Bosjes van Poot vergeleken met het duingebied Solleveld, waar geen

honden worden uitgelaten. De vergelijking gaat niet helemaal op omdat de gebieden niet geheel dezelfde biotopen en omvang hebben. Toch wordt duidelijk dat in de Bosjes van Poot geen storingsgevoelige soorten broeden, dat er geen broedvogelsoorten van het open duin voorkomen, soorten van het lage struweel niet zijn waargenomen, er slechts twee soorten van het hoge struweel voorkomen en dat het merendeel van de broedvogelsoorten in de Bosjes van Poot thuishoren in het hogere bos. De broedvogels die in de Bosjes van Poot voorkomen zijn, op een enkele uitzondering na, algemene soorten die vaak op een slimme manier gebruik maken van de menselijke factor zoals nestkasten en uitwerpselen van honden.

Vegetatie-ontwikkeling

In de graslandvegetatie van de Bosjes van Poot wordt sinds de 80 en 90-er jaren een sterke tendens tot dichtgroeien van de vegetatie gesignaleerd en een afname van de duineigen soorten. Als oorzaken worden genoemd: natuurlijke successie, atmosferische depositie, aanbrengen van organisch materiaal en bemesting door uitwerpselen van honden. (De laatste drie zijn stikstof-verrijkingen (red.))

Onderzoek bezoekers en honden

De effecten die honden hebben op de kwetsbare natuurwaarden zijn afhankelijk van twee factoren: de kwetsbaarheid van het ecosysteem en de belasting hiervan door de honden. De Bosjes van Poot zijn een geliefd hondenuitrengebied. De tellingen geven aan dat door het jaar heen de aantallen per dag fluctueren tussen 686 en 1174 honden. Uit het onderzoek komt verder naar voren dat honden in natuurgebieden zorgen voor verstoring, vermeting en beschadiging van bodem en vegetatie. ♦

Uit de kranten

“De ontwikkeling van de Randstad moet niet ten koste gaan van het groen in en rondom de steden. Dat is het resultaat van een enquête onder in totaal 12.000 Nederlanders. Minister Cramer liet het onderzoek uitvoeren als bijdrage in de Kabinetsplannen voor de Randstad in het jaar 2040”.

Een duidelijke uitspraak waar ook lokale bestuurders rekening mee zouden moeten houden. Het is te hopen dat het Kabinet van de zomer, terzake met een duidelijke en harde bestuurlijke aanwijzing komt, waar lagere overheden zich aan moeten houden. De AVN zal zich dan ook meer richten op behoud en inrichting van de schaarse open ruimtes die nu nog resteren in ons deel van de Randstad (globaal tussen Leiden en Rotterdam). We zullen dat doen mede namens Natuurmonumenten en Zuid-Hollands Landschap, maar daarover in de volgende Haagwinde. ♦

Herinrichting tuin Nieuwe Kerk

Vorig jaar moesten in de tuin van de Nieuwe Kerk aan het Spui twee monumentale iepen gerooid worden i.v.m. iepenziekte. Dit jaar is de monumentale muur rondom de kerktuin gerestaureerd. Het mag duidelijk zijn dat deze ingrepen een behoorlijke invloed op de tuin hebben. De tuin is in onderhoud bij de Dienst Stadsbeheer en de groenbeheerder vond hierin aanleiding voor groot onderhoud van de rest van de tuin. Collega's van Dienst

Stedelijk Ontwikkelingen willen het opknappen zelfs ombuigen naar een herinrichting. Er werd contact gezocht met zoveel mogelijk belanghebbenden. De AVN is daar een van. Verder zijn de Stg Nieuwe Kerk, de exploitant van de kerk en de bewonersorganisatie vertegenwoordigd.

Allereerst is gebrainstormd over het gebruik en de openstelling van de tuin en met name over de vraag of het achterhek open moet, zodat er een doorgaande wandelroute ontstaat. In het verleden is er erg veel overlast geweest van zwervers en junks, maar dit is door goede handhaving vrijwel verdwenen. Toch is men nog beducht voor dit probleem. Een meerderheid van de aanwezigen is van mening dat het jammer is als zo'n prachtige groene oase in het hartje van de stad zo weinig wordt gebruikt. Er wordt nu afgesproken om als proef het achterhek te openen. 'sAvonds gaat de tuin dicht. Een concept voor de herinrichting zal de volgende bijeenkomst (4 juli) worden besproken. ♦

Geen golf in Veenzijdsepolder

De gemeente Wassenaar wil geen 27-holes golfbaan in de Veenzijdsepolder toestaan. Dat meldde het AD/HC op 5 juni jl. De golfvereniging Leeuwenbergh, nu nog gevestigd in de Vlietzone is naarstig op zoek naar een nieuwe locatie omdat de gemeente Den Haag de Vlietzone als nieuwe bouwlocatie wil bestemmen. Wassenaar voelt zich

echter niet gedrongen om ruimte te bieden in het veenweidegebied. “Golf zou het karakter van deze streek aanzienlijk veranderen”, vindt het college van B&W. “Qua kleur blijft het misschien gelijk, maar landschappelijk is de aanleg van sportvelden een aanslag op de omgevingskwaliteit”.

De AVN schaart zich van harte achter deze uitspraak. We spannen ons steeds vaker in voor behoud van het groene buitengebied rondom Den Haag. Het gebied vanaf de Duivenvoorde corridor tot Midden Delfland heeft onze aandacht. ♦

Broedvogels zorgen voor proces-verbaal

In Leidschenveen hebben oeverzwaluwen en visdiefjes het bouwterrein van de Vinexlocatie uitgekozen als broedplaats. Deze vogelsoorten hebben een voorkeur voor kale vlakten en zandhopen. Beide landschapselementen zijn op de bouwlocatie volop aanwezig. Een groep oeverzwaluwen koloniseerde de afgegraven hellingen van de zandhopen en vestigde er een flinke kolonie nesten. De visdiefjes kozen het kale zand voor hun broedactiviteiten. Nesten van vogels zijn bij Flora- en faunawet beschermd en mogen niet weggehaald worden. De aannemer mag wel voorkomen dat vogels gaan nestelen. Zodra nesten eenmaal bezet zijn, mogen ze niet verontrust worden. De aannemer die toch met de shovel door de nesten reed kreeg een proces verbaal van de milieupolitie en wacht een procedure bij de rechtbank. ♦

Extra geld voor Haagwinde

Haagwinde is goed gewaardeerd door de AVN-leden. Dat merkten we aan de extra donaties bovenop de normale contributie. Velen maakten een extra bedrag over, variërend van € 2,50 tot € 500,-. Dat heeft ons aangenaam verrast. Tot op heden ontving de penningmeester bijna € 12.000,- euro extra. Ook de gemeente Den Haag doneerde een startsubsidie van € 10.000,-. Met deze bijdragen kan de AVN met een gerust hart de nieuwe communicatiemiddelen financieren. ♦

Gratis digitale nieuwsbrief

Sinds mei is er reeds twee keer een digitale nieuwsflits per email uitgegaan. Iedereen die geïnteresseerd is in de activiteiten van de AVN kan zich gratis abonneren op deze twee wekelijkse nieuwsbrief. In combinatie met de vernieuwde website kunnen we u snel van actuele groenzaken op de hoogte houden. Aanmelden kan via info@avn.nl onder vermelding van “abonnement op nieuwflits”. ♦

De naam “Haagwinde”

Uiteraard kent de naamgeving van ons nieuwe kwartaalblad een filosofie. Het was een kwestie van aftasten en proeven. We hinkten op twee sporen. Er waren voorstanders van de naamstelling “AVN-nieuws” of “AVN-koerier” en liefhebbers van een plantennaam zoals ons vorige blad ‘Ratelaar’ had. Het werd Haagwinde omdat de naam letterlijk en figuurlijk symbool staat voor een frisse wind in het Haagse groen. Haagwinde is een prachtige inheemse wilde klimplant met witte kelkbloemen en rankende bladeren. Maar ook onuitroeibaar. Verder is het familie van de akkerwinde en zeevinde. Past dus ook geografisch goed in deze regio.

Daarbij klinkt een naam met drie lettergrepen altijd duidelijk: Haag-win-de. Kon het mooier treffen? We hopen hem heel lang te kunnen gebruiken. ♦

Versterking van het bestuur

Tijdens de algemene ledenvergadering op 17 mei jl. zijn er drie nieuwe gezichten voorgesteld. Frits van den Boogaard volgt als penningmeester Gerben Jan Gerbrandy op. Samen met de nieuwe boekhouder Peter Huisman vormt hij het financiële team. Hugo van Bergen komt als PR-man het bestuur versterken. De heren hebben hun professe in het bedrijfsleven bewezen. Frits als financieel adviseur bij Fortis, Peter als boekhoudkundige bij een tuinbouwbedrijf en Hugo als communicatiedeskundige bij diverse bedrijven. Het bestuur is heel blij met hun betrokkenheid. De heren zullen zich op de website uitgebreid aan u voorstellen. Zie www.avn.nl. ♦

Ledenwerving door “Zwaan kleef aan”

De nieuwe aanpak heeft veel naamsbekendheid opgeleverd. De AVN staat in de schijnwerpers en dat is te merken aan een lichte stijging van het ledental. Momenteel schommelt de vereniging rond de 5200 leden. Maar hoe groter de achterban hoe meer betrokkenheid en daadkracht er achter onze acties voor behoud van de kwaliteit van het Haagse groen komt te staan. Daarom starten we binnenkort met de ledenwerfactie “Zwaan kleef aan”. Daarbij doen we een beroep op de bestaande leden. Wie minstens vier nieuwe leden werft, krijgt een cadeautje. Te kiezen uit de Historische atlas van het groen of de historische wandelkaart van 's-Gravenhage en omstreken uit de AVN wandelgids van 1933. Een facsimile uitgave die speciaal voor dit doel wordt herdrukt. ♦

Portefeuillehouders AVN

Dick Ooms	079 - 34 31 168	dickooms@planet.nl	Structuurvisie, Erasmuszone, Vlietzone	
Clara Visser	070 - 35 62 031	clavi@hetnet.nl	Vogelwijk, Westduinpark, Scheveningen	
Loes van Zee	070 - 39 74 593	theoeloesvanzee@planet.nl	Loosduinen, Madestein, Uithof	
Aletta de Ruiter	06 - 44 98 54 56	alettaderuiter@zonnet.nl	Bewonersprojecten, Ecologie	
Jan Kees in 't Veld	070 - 35 42 232	bendveld@wanadoo.nl	Rijswijk, Hubertustunnel	
Jaap van Loenen	070 - 34 50 280	radjahnd@hetnet.nl	Duinoord, Bomen	
Ysbrand Feeke	079 - 34 34 612	yfeeke@prettel.nl	Zoetermeer	
Arnim van Oorschot	070 - 39 13 821		Leijenburg, Duivenvoorde corridor	
Caroline de Jong	070 - 35 84 200	dejongboon@gmx.net	Van Stolkpark, Scheveningse Bosjes	
Joost Gieskes	070 - 32 80 392	gies.bott@hetnet.nl	Benoordenhout, Reigersbergen	
Mart Kaastra	070 - 35 85 625	martkaastra@planet.nl	Scheveningen Noord	
Daphne Nicolai	070 - 36 20 424	dnicsteyn@hotmail.com	Sorgvliet, NWHR,	

Coördinatoren

Dick Ooms	079 - 34 31 168	dickooms@planet.nl	Ruimtelijke ordening	
Bas Steenks	070 - 36 58 552	b.steenks@zonnet.nl	Boomzaken en kapvergunningen	
Marti Terpstra	070 - 32 34 735		Groenwerkgroep	

Bestuur AVN

<i>Voorzitter:</i>				
Frits Prillewitz	070 - 32 26 040	f.prillewitz@hi.nl	Riouwstraat 184 B	2585 HX Den Haag
<i>Vicevoorzitter:</i>				
Dick Ooms	079 - 34 31 168	dickooms@planet.nl	Meerkerkstraat 4	2729 CT Zoetermeer
<i>Secretaris:</i>				
Aletta de Ruiter	06 - 44 98 54 56	alettaderuiter@zonnet.nl	Pahudstraat 104	2593 TJ Den Haag
<i>ze secretaris:</i>				
Daria Marmaj	06 - 15 13 09 32	d.mamaj@yahoo.com	Piet Heinstraat 16	2231 RL Rijnsburg
<i>Penningmeester:</i>				
Frits van den Boogaard	070 - 38 53 237	ffmvandenboogaard@planet.nl	Blauwe Kamerlaan 13	2594 BK Den Haag
<i>Leden:</i>				
Clara Visser	070 - 35 62 031	clavi@hetnet.nl	Talinglaan 19	2566 VN Den Haag
Frans Beekman	070 - 35 48 006	aenf.beekman@wxs.nl	Burg. Patijnlaan 408	2585 BV Den Haag
Tim de Frel	070 - 42 76 282	frel0022@planet.nl	De Moucheronstraat 45	2593 PW Den Haag
Hugo van Bergen	070 - 32 58 356	hugovanbergen@hotmail.com	Daal & Bergselaan 94-1	2565 AJ Den Haag

Nog te koop bij AVN

“Historische zakatlas van het Haagse Groen”

Behandelt heden en verleden van 14 groene gebieden in en om 's-Gravenhage

€ 12,00 (incl verzendkosten)

te bestellen door overmaking van € 12,00 op giro 3565 t.n.v. AVN te Den Haag. o.v.v. "Atlas" en uw naam en adresgegevens. Ook verkrijgbaar bij boekhandel Couvee in de Hoytemastraat 66, Den Haag

De AVN zoekt 1000 nieuwe leden

Met meer leden staan we nog sterker in onze strijd voor behoud van het Haagse Groen
Helpt u ons aan een nieuw lid?

Ja, ik steun het Haagse Groen en word voor minimaal € 7,50 per jaar lid van de AVN

Naam

Adres

Postcode/plaats

Voor minimaal € 7,50 per jaar maakt U uw buurman, tante, achternicht of goede kennis lid van de AVN. Daarvoor krijgen zij vier keer per jaar Haagwinde in de bus.

Opsturen naar AVN, antwoordnummer 53222, 2505 WB Den Haag (postzegel is niet nodig)